

גריינהרע ביימעלער

אונסער די גריינקע
צויעלעך
שפילען זיך משה לאך
שלמה לאך
צו. מיר זאל זיין זייער
קערלעך
פאר אייערע כשר
אגעלאך!
ח.נ.ב.אלק

חודשדיקער אילוסטראציע קינדער-זשורנאל.

אינהאלט:

אונדזער אלבעם —
קראנקע קינדער . . . מ. מינקאווסקי
מיט א גילדערנעם קרוג (שיר) . . . יהואש
קעצל און פלעצל . . . לעאן עלבע
דער מעטער שנייער (קינדער-שפיל) —
משה בראדערזאן
א קינדער-הימן (שיר) . . . נחום יוד
א ווינטער-ליד . . .
יידישע מאלקסמעשיות און לעגענדעס:
(א) ווי אזוי אלעקסאנדער מוקדון האט געטוישט
זיין מוטער,
(ב) די מצוה פון צוקה —
געזאמלט פון ספרים דורך ש. באסטאמסקי
ראבערט פולטאן, דער דערמינדער פון דער דאמפשיף,
באארבעט פון ש. באסטאמסקי.

אונדזער קלוב.
פריילעכע חנוכה.
אונדזער צייטונג.
באגריסונגען.

ארויסגעגעבן פון פארלאג
„נייע יידישע פאלקסשול“, ווילנע.

ארעס:

Wilno, Stefańska 24 m. 28.

№ 2 נאוועמבער 1926

אפאנעמענטס-פרייז: פאר פוילן א יאר (10 נומערן) — 4 גילדן, א $\frac{1}{2}$ יאר (5 נומערן) — 2 גילדן.
פאר אויסלאנד: א יאר (10 נומערן) — 60 סענט, א $\frac{1}{2}$ יאר (5 נומערן) — 30 סענט.

פרייז פון נומער 50 גראשן (6 סענט).

נ י י ע ב י כ ל ע ר !

אין פארלאג „נייע ייד. פאלקסשול“ זיינען נאָרוואָס דערשינען
פאלגנדיקע נייע אויסגאַבן פון ש. באַסטאַמסקי:

1. קוילנערפער פון עמיל זאָלא. שול-ביבליאָטעק פאר עלטערע № 1 . . . פרייז 40 גר.
2. די רויז פון וו. גארשין. שול-ביבליאָטעק פאר יונגערע № 1 . . . פרייז 20 גר.
3. שרה בת טובים פון י. ל. פּרץ. אינסצענירונג . . . פרייז 25 גר.
4. 3 נייע העפטן פון עזאָפס מעשהלעך . . . פרייז צו 16 גר.

עס דרוקט זיך: א גרעסערע ביאָגראַפיע פון בענדזשעמין פרענקלין.

פאר שולן און אבאָנענטן — ראַבאַט!

מיט באַשטעלונגען זיך ווענדן:

Wilno, Stefańska 24 m. 28.

פאָדערט אומזיסטע קאטאלאָגן פון פארלאג!

א שיינע מתנה פאר יידישע קינדער!

שרייבט אלע אויס די אילוסטראַטע

לאטא-שפיל רעמעניש

פון ש. באַסטאַמסקי.

פרייז פאר אבאָנענטן 1.50 גילדן.

Adres: Wilno, Stefańska 24 m. 28.

אין שיקאַגאָ (אמעריקע)

קען מען באַקומען

„די גרינינקע ביימעלעך“

און אלע אויסגאַבן פון פארלאג

„נייע יידישע פאלקסשול“

ביי משה צעשינסקי.

Ceshinskys Community Book Store

2720 W. Division str. Phone

Humboldt 2696 CHICAGO.

אין ריגע (לעטלאַנד) באַקומט מען

„די גרינינקע ביימעלעך“

און אלע אויסגאַבן פון פארלאג „נייע

יידישע פאלקסשול“ אין ביכער-

לאַגער פון קאָאָפּעראַטיוו „אַרבעט“.

RIGA, Pateretau biedriba ARBET-
Ellzabetu iela 91/93.

וויכטיק פאר שולן

און קינדער-גרעטנער!

עס זיינען שוין דאָ אין פארקויף די

פאלגנדיקע ביכער:

1. זאמלבוך פון קינדער-לידער

און שפילן מיט געזאַנג פון

א. בולקין און ל. עפראָן 99 לירער

(טעקסט און נאָטן).

2. רואיקע שפילן פון א. בולקין

א זאַמלונג פון שפילן פאר שול און היים.

3. מאמאס עדיסאן. זיין לעבן און

אויפסאָן.

מיט באַשטעלונגען זיך ווענדן לויטן

פאלגנדיקן אַדרעס:

A. Bulkin, Wilno, ul. Beliny 11/4

גריינהרע ביימערלעך

חודשדיקער אילוסטרירטער קינדער-זשורנאל
אונטער דער רעדאקציע פון ש. באסטאמסקי.

ערשטער יאָרנאָנ

נאָוועמבער 1926

נומער 2

אונדזער אלבאם

א. מינקאווסקי.

קראנקע קינדער.

יהואש

מיט א גילדערנעם קרוג. *

מיט א גילדערנעם קרוג,
מיט א גילדערנעם קרוג
קומט די טאכטער פון מלך צום ברונעם;
שטייט די זון ביים ראנד,
און לאכט נאכאנאנד,
און פאלט און צעשיט זיך אין ברונעם.

א בורבל, א בלעזל,
א גילדערנער העזל
לויפט ארום גילדערנעם קרוג;
און די טאכטער פון מלך
שעפט וואסער און זונען,
וואסער און זונען
און גילדערנע רינגען פון ברונעם.

(* ספעציעל פאר די „גרינינקע ביימעלעך“.)

יהואש

לעפן עלבע.

קעצל און פלעצל.

איינמאל האט א קעצל געטראָגן א פלעצל.

— קעצל, וווּ האָסטו געקראָגן דאָס פלעצל? — האָט געפרעגט א יינגל מיט א שאַרף צינגל.

קעצל האָט געשוויגן; וויל ניט זאָגן, וווּ געקריגן.

— קעצל, וווּ האָסטו געקראָגן? קעצל וויל ניט זאָגן; האָט מורא, מע וועט שלאָגן.

— ביים בעקער האָב איך געקראָגן. — פאַר וועלכע מעשים טובים? פאַר ליגן אויפן אויוון?

— ניין, פאַר היטן דאָס הויז, פאַר כאַפן אַ מויז.

— נו, אויב אזוי, קעצל, טאָ נעם און עס דאָס פלעצל!

אַבער קעצל האָלט דאָס פלעצל, גיט דאָס אַ שמעק און גיט דאָס אַ לעק, און עסן עסט דאָס ניט. וואָס איז די מעשה? איז די מעל ניט קיין ווייסע? ניין, די מעל איז גראַד ווייסע, נאָר עס איז אַן אנדער מעשה: דאָס פלעצל איז ניט געווען קיין פוטער-פלעצל, נאָר אזוי אַ פלעצל, געמאַכט פון מעל און וואַסער, גאָר קיין מאַכל ניט פאַר נאָשער.

און ווער איז נאָך אזא נאָשערקע, ווי אונדזער קעצל? וואָס טויג פאַר איר אזוי אַ פלעצל, ניט קיין פוטער-פלעצל?

האָט קעצל געשמעקט דאָס פלעצל, געשמעקט און געלעקט, און געגעסן האָט זי דאָס ניט.

איז פאַרבייגעגאנגען אַ הונט. און דער הונט איז, ווי געוויינטלעך, געווען הונגעריק. זעט ער: קעצל האָלט אַ פלעצל,

לעקט עס און שמעקט עס, און עסן עסט זי דאָס ניט. איז דאָס אים געוואָרן קשה: סטייטש? אַ פלעצל איז דאָך נישקשה! פאַרוואָס זשע עסט ניט קעצל דאָס פלעצל? פרעגט ער זי: — קעצל, פאַרוואָס עסטו ניט דאָס פלעצל?

ענטפערט קעצל: — ס'איז ניט קיין גוטער, ס'איז אַן פוטער.

מאַכט דער הונט—און די סלינע רינט אים פון מויל: — אַן אונדזערקער אַ הונט געריקער וואָלט אזא פלעצל צעריסן און אויפגעגעסן ביז אַ ביסן.

זאָגט קעצל:

— און איך עס נאָר פוטער-פלעצל. זאָגט דער הונט:

— זאָל דיר זיין צו געזונט! און אויב דו ווילסט ניט, קעצל, עסן דאָס פלעצל, גיב דאָס מיר אוועק, וועל איך דערמיט מאַכן אַן עק.

— און וואָס וועסטו מיר דערפאַר געבן? — אַ ברכה פון געזונט און לעבן.

גיט קעצל אַ פאַרשקע און אַ זאָג:

— ניין, הונט, זיי דיר געזונט! און האָט גענומען לויפן מיטן פלעצל. דער הונט האָט אויך גענומען לויפן נאָכן קעצל מיטן פלעצל, געבולן און גערעדט, גע-רעדט און געבולן: — מרשעת! שלעכטס! האָ! עסט אליין ניט און גיט דעם אנדערן ניט! מרשעת! שלעכטס! האָ! אַבער קעצל האָט געהערט דעם הונט, ווי דעם קאָטער, און איז געלאָפן ווייטער אלץ פאַרשמיטער מיטן פלעצל צווישן די ציין.

דער הונט נעבעך איז געווען צו שוואַרץ פון הונגער און ער האָט ניט גע-

קענט מער נאכלויפן דעם קעצל מיטן פלעצל. האט ער זיך אפגעשטעלט און דערנאך זיך אוועקגעלייגט כאטש אויף דער זון זיך ווארעמען. גאט זאל זיך אויף אים דערבארעמען!

קעצל האט דערזען, אז דער הונט לויפט שוין מער נישט נאך, האט זי זיך אויך אפגעשטעלט און גענומען ווידער טראכטן, וואס צו טאן מיטן פארעווען פלעצל. אז עסן דאס האט זי קיין חשק נישט און אוועקווארפן וויל זי אויך נישט.

האט געטראכט און געטראכט קעצל, וואס צו טאן מיטן פלעצל, האט געטראכט און געטראכט, ביז עס איז געווארן נאכט. און אז עס איז געווארן נאכט, האט זי ווידער געטראכט. איז פארביי נאך א הונט, אויך א הונגעריקער, וואס וואלט פארצוקערט דאס פלעצל, ווען ער קריגט דאס נאך פון קעצל. מאכט ער צום קעצל: — וואס חלומסטו איבערן פלעצל?

זאגט קעצל:

— איך חלום נישט, נאך איך טראכט. מאכט דער הונט: — וואס טויג דיר טראכטן און דאכטן, עס דאס בעסער! ענטפערט קעצל:

— איך האב ליב פוטער-פלעצל און אט דאס פלעצל איז פארעווע, ווי א קלעצל, נישט מילכיק און נישט פליישיק, איז עס פאר מיר נישט קיין עסק.

זאגט דער הונט: — טא גיב דאס מיר. פאר מיר איז דאס אן עסק, ווען אפילו נישט מילכיק און נישט פליישיק.

האט קעצל אויך אט דעם הונט נישט געוואלט געבן דאס פלעצל.

אבער דער הונט איז געווען קליגער פאר יענעם. זאגט ער צום קעצל: — ווייסטו וואס? גיב מיר דאס פלעצל

און איך וועל דאס אוועקטראגן צו מיינעם א באקאנטן קרעמער, וואס האלט א קראם פון מילכיקס; איך וועל אים בעטן, וועט ער מיר אנשמירן פוטער אויפן פלעצל; וועסטו אפּלעקן אפריער די פוטער, און מיר וועסטו אפּגעבן דאס פלעצל. גוט, קעצל?

איז דעם קעצל געפּעלן געווארן די מעשה און זי האט געזאגט צום הונט:

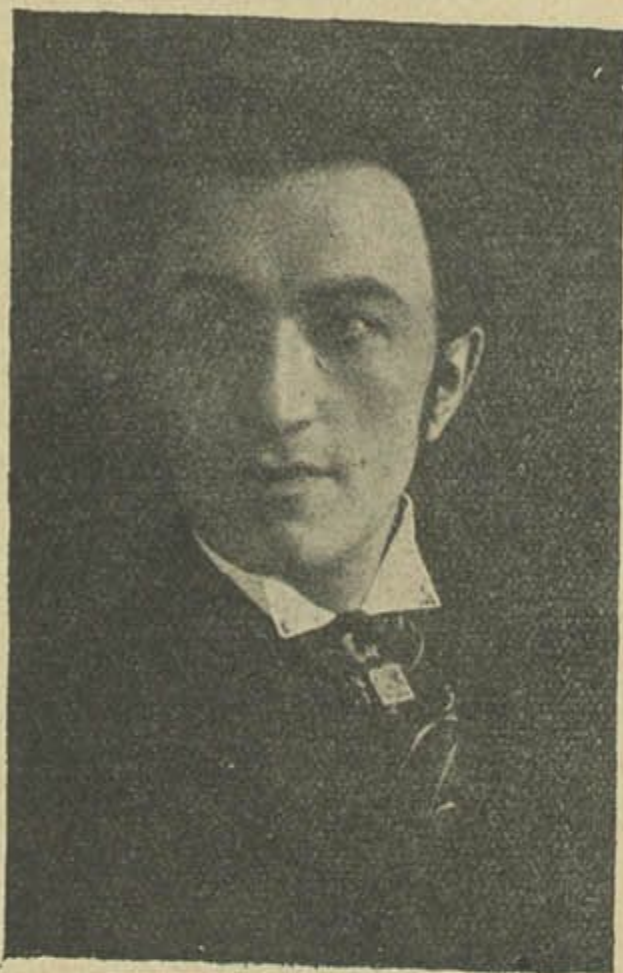
— זאלסטו מיר זיין געזונט! האסט דאך מיר עפעס א קאפ פון א מיניסטער, וואס מיט חכמה שיסט ער. נא דיר דאס פלעצל און באפוטער דאס פאר דיין קעצל! האט דער הונט גענומען דאס פלעצל, ויברח—און ער איז אנטלאפן, לאזנדיק קעצל מיטן מויל אָפּן.

אומזיסט האט קעצל געווארט אויף די פוטער מיטן פלעצל, ווייל דער הונט איז גארנישט געגאנגען צום קרעמער באפוטערן דאס פלעצל. ער האט נאך דערציילט א מעשה דעם קעצל, כדי פון איר ארויסצונארן דאס פלעצל. און ווי נאך ער האט פון איר ארויסגענארט דאס פלעצל, אזוי איז ער דערמיט ווייט אוועק און געמאכט א סוף מיט אן עק. א הונט, אז ער איז הונגעריק, קוקט ער נישט אין די ציינער און זוכט נישט דוקא פלייש מיט ביינער. זאל זיין א פלעצל טרוקן ווי א קלעצל, אבי מ'קען דאס עסן און אן דעם הונגער פארגעסן.

און קעצל האט געווארט און געווארט, ביז זי האט זיך געכאפט, אז דער הונט האט זי גענארט. האט זי זיך פויל צעגע-נעצט און איז פויל מיט אן אפּענעם מויל אוועק אין הויז כאפּן א מויל.

און די מעשה איז אויס.

משה בראַדערזאָן

דער פעטער שנייער (*)

אזא קינדער-שפּיל

פון משה בראַדערזאָן.

„ערד און הימל שטייען קלאַר,
 „מער נישט ראָבן שוואַרצע נאָר
 „פליען אום אין מיטן:
 „זאָגן אָן אויף יעדן אַרט,
 „אז דער פעטער שנייער פאַרט
 „אויף זיין גרויסן שליטן“.
 דוד איינהאַרן.

א שטיקל שיטערער וואָלד — אויף אַ גרויסן הינטערגרונט. צווישן פיר שנייבאָדעקסע דינע ביימעלעך שטייט
 אַ הויכער ווייסער מלכות-שטול, איבערגעדעקט מיט ווייסע פעלן. דעה שטול שטייט אויף אַ דערהויבונג, צו וועלכער
 עס פירן עטלעכע טרעפלעך. אויף די האַויקע טרעפלעך — פון ביידע זייטן — שטייען קראַען-פאַרלעך און פאַכן מיט
 די שוואַרצע פליגלען.

דער פעטער שנייער — אַן אייגענהויקערטער אלטיטשקער, זיין באַרד און די האַר פון קאָפּ
 ציען זיך ביז צו דער ערד. האָט אַ שאַרף דין קולעכל.

די ראָבן.

מאַירל קונדס.

העזעלע-נעזעלע — אַרום און אַרום אַ הייסינקער.

וילבערנע גלעקעלעך.

די ווינטער-ווינטן.

(*) ספּעציעל פאַר די „גרינינקע ביימעלעך“.

די זילבערנע גלעקעלעך:
(געזאגט און גאלעט).

ס'פארט דער פעטער שנייער!
קלינגען מיר אפריער -
קלינגען מיר און וינגען מיר,
פאר דעם שליטן שפרינגען מיר,
קלינגען מיר אפריער:

דין - גין - דאן,
דין - גין - דאן,
שניי צו פאלן
הייבט שוין אן,
דין - גין - דאן,
דין - גין - דאן,
לאמיר איצטער
אונדזערס מאן!
דין - גין - דאן,
דין - גין - דאן,
ס'שיט זיך שניי,
ווי וויסער מאן!

ס'פארט דער אלטער פעטער
און מיט שנייען גלעט ער,
מיט די ווייסע בלעטעלעך
דערפעלעך און שטעטעלעך
מיט די שנייען גלעט ער.
(רעפערען)

פאלט ער, פאלט ווי שטערן
אויף דעם אייז דעם שווערן,
פליט ער אום און פליטערט ער,
פלאטערט ער און ציטערט ער
קומט ער גיט צו הערן!
(רעפערען)

אין א סויבל-היטל
זיצט ער אויף זיין שליטל,
אויף זיין זילבער-שליטעלע,
פאכעט מיט א ריטעלע,
מיט א פראסטיק ריטל!
(רעפערען)

די ווינטן: (נישט געזעענע).

ווי - ווי - ווי - ווי - ווי -
דארף מען עס פארקערן?
ווי - ווי - ווי - ווי - ווי -
ווי איז דיין באנערן?

די ווינטער-ווינטן:

(נישט געזעענע זינגען):

ווי - ווי - ווי - ווי - ווי -
איז נישטא קיין שנייען?
ווי - ווי - ווי - ווי - ווי -
וועלן מיר פארווייען...
ווי - ווי - ווי - ווי - ווי -
האבן מיר פארמיטן?...
ווי - ווי - ווי - ווי - ווי -
וועלן מיר פארשיטן...
ווי - ווי - ווי - ווי - ווי -
זיינען שווארצע פלעקן?
ווי - ווי - ווי - ווי - ווי -
וועל'מיר זיי פארדעקן...
ווי - ווי - ווי - ווי - ווי -
שווארצקייט דורכגעלאזן?
ווי - ווי - ווי - ווי - ווי -
דארפן מיר פארבלאזן?

די ראָבן: (הייבן זיך אן צו באוועגן פון ערט
און צו פאסטן מיט די פליגלען).

קראַקע - קראַקע - קראַקעריי!
ס'קומט שוין אן דער ווינטער
מיט א פראסט-געקנאקעריי,
ווייסע זידן שפינט ער,
קרא - קרא - קרא.

קראַקע - קראַקע - קראַקעריי!
ווערן הימלען שטארע,
אויף דער וועלט און אויף דער פריי
פארט א נייער פרעה,
קרא - קרא - קרא!

קראַקע - קראַקע - קראַקעריי!
צו דער וויסער טהרה
פארט אן אורח שפאנגל-ניי-
מאכט פאר אים א ווארע!
קרא - קרא - קרא!

קראַקע - קראַקע - קראַקעריי,
זאָווערובע-דרייער!
באלד וועט זיין א קלינגעריי:
ס'פארט דער פעטער שנייער!
קרא - קרא - קרא!

(עס ווערט א חילע שטיל, עס הערט זיך א וויי-
טער סקריפען פון א שליטן-און עס שפרינגען ארויס -
פאר די הענט גענומען-א מחנה זילבערנע גלעקעלעך).

פעטער שנייער: (נישט געזעהנערהייט).

נו - נו - נו - נו -

וואָס זענט איר פארצאָרנט!

נו - נו - נו - נו -

פאָרנט - פאָרן - פאָרנט!

די ווינטן:

ווי - ווי - ווי - ווי - ווי?

ווי דער האַר וועט וועלן!

ווי - ווי - ווי - ווי - ווי -

ווי דו וועסט באַפעלן...

פעטער שנייער:

נו - נו - נו - נו!

טוט ווי מיר טיגעפעלן!

(פאָרט אַריין אויף אַ נישט געשפּאַנטן הויכן שליטן.

שטעלט אים אָפּ).

מפרו - פרו - פרו - פרו!

דאָ וועל איך זיך שטעלן!

(נישט אַראָפּ פון שליטן און ווענדט זיך אין דער

ריכטונג פונם מלכות-שטול - באַגענענען אים די ראַבן).

די ראַבן:

קראַקע - קראַקע - קראַקעריי!

גוטן-ווינטער, פעטער!

פעטער שנייער - בלוזי

זיין זאָלסטו אַ בעטער!

קראַ - קראַ - קראַ!

קראַקע - קראַקע - קראַקעריי!

זאָלסטו לאַנג אונדז ווייען

און די ערד אונדז אויפדאָסניי

אויסבעטן מיט שנייען!

קראַ - קראַ - קראַ!

קראַקע - קראַקע - קראַקעריי!

הער די קראַקערייען!

הער אונדז - דיינע דינער טריי -

וועסטו אונדז פאַרדייען

דער פעטער:

סיי ווי סיי! אוי, סיי ווי סיי!

טו איך אַלץ וואָס מיגלעך:

אויפגעווינט די וואַלקנס פריי

האַב איך אין די וויגלעך...

כ'האַב געמאַן אַ טרייסל ווי -

איז עס מיר געראַטן.

איז אַרויס אַ ווייסער שניי -

און אהער געשאַטן!

אַנגעשאַטן איבער ברעג,

אויסגעשיט אינגאַנצן,

טוט עס איצט אויף יעדן וועג

שניי אַצינדער גלאַנצן...

מיינען אלע - ס'פינקלט בלאַנק

מיינט מסתם נישט איינער -

זייערטוועגן אַ געשאַנק

זענען איידלשטיינער...

דימענטן אין בלאַנקן שניי

האַבן טויזנט חנען...

מיינען - שטיינער זעען ווי

מילא - זאָל מען מיינען...

מילא - שיט זיך אָן אַ צאָל...

מיטאַמאַל - אין מיטן -

פליטער-שפליטערלעך קרישטאַל

שיט זיך... זאָל זיך שיטן!

די ראַבן:

קראַקע - קראַקע - קראַקעריי!

ווי! מיר טאַקע הערן.

ס'איז אונדז וויסן דאָך פראַי,

וואָס פון דעם וועט ווערן?

קראַ - קראַ - קראַ!

דער פעטער שנייער:

וואָס וועט ווערן - אָט אַ ניס!

ס'לוינט זיך נישט צו זאָרן!

און ס'וועט ליכטיק זיין און ווייס

היינט און אפשר מאָרגן...

(עס לויפן אַריין די זילבערנע גלעקעלעך

און, ווען דער פעטער שנייער זעצט זיך אויף זיין

שטול, טאַנצן זיי פאַר אים).

די זילבערנע גלעקעלעך:

דין - גין - דאָן!

דין - גין - דאָן!

שניי צו פאַלן

הייבט שוין אָן!

דין - גין - דאָן!

דין - גין - דאָן!

סייט זיך שניי,

ווי ווייסער מאָן!

דין - גין - דאָן!

דין - גין - דאָן!

לאַמיר איצטער

אונדזערס טאָן!

אויפערן מאירקע קונדס גייט צו דרייט צום מע-
טער שנייערס געזעס).

מאירקע:

כ'האב דעם פכוד אייך צו זען איצט,
ווי איר קיניגט איבער שניי...
(פעטער שנייער גענעצט)

ווי איר קיניגט און איר גענעצט
איבער שנייען אומבאנענעצט...
פעטער שנייער:
דאס אָט זיינען זיי די צוויי?...
מאירקע:

כ'האב דאָס גליק זיך פאַרצושטעלן,
ווי איך שטיי איצט, ווי איך גיי!
און איך האָף-איך וועל געפעלן
איינער דורכלויכט, אייך דעם העלן...
פעטער שנייער:

כ'פין דער הערשער פונם שניי!
הייסן הייס איך פעטער שנייער,
און נאָר ווינטער-ציט איך גיי...
מאירקע:

איך זשע, זעט איר, הייס ר' מאיר,
כ'פין א נרויסער קונדס זייער!
פעטער שנייער:

וויי איז מיר! אוי וויי! אוי וויי!
פיסט, הייסט עס, יענער שיינען,
וואָס קאמאָוועסן נאָר מאכט,
וואָס ער מאכט פון שניי א שניי-גען
אך, דו שטיפער! אך, דו שיינען!
מאירקע:

זענט נישט, פעטער, אויפגעבראכט,
זייט א נומער פיינער אָדון
מיט דעם איידל-שיינעם שם,
כ'פין געקומען זיך צו לאָדן
נישט מכה שטרודל-פלאָדן...
מיט דעם פּהדן אָטאָ דעם!
(ווייזט אן אויף דעם העל).

פעטער שנייער:

וואָס אַזוינס איז דען געווען,
וואָס אַזוינס האָט דען פאַסירט?
העזעלע-געזעלע

קוים אַרויס פון אים גענען!
מאירקע:

העזל מאכט פון אלץ א וועזן...

דער פעטער שנייער:

כ'זיין שוין, זעט איר, אויבנאָן,

וואָס'ט איר מיר דערציילן?

פין איך איצט א פאָן-באָראָן,

כ'טו דעם שניי צעטיילן...

אוצרות גאנצע האָב איך שניי,

איך - דער פעטער שנייער.

כ'צייל נישט קיינמאָל איינס און צוויי,

כ'מעסט נישט פאַר א צווייער.

זייער פין איך אויפגעלייגט!

איר זשע זיינט צעטראָגן -

וואָס'ט איר זיך פאַר מיר פאַרגיינט?

וואָס זשע ווילט איר זאָגן?

די זיבערנע גלעקעלעך.

האָבן מיר געשפרונגען,

האָבן מיר געקלונגען...

זען מיר א קליינינקער,

זען מיר א שיינינקער

העזל איז געשפרונגען...

(רעפרען).

און נאָך אים אָן אַטעם

נאָכגעלאָפן האָט אים

אַרויסגעשטעקט דעם צינגעלע

א יינגעלע, א יינגעלע

נאָכגעלאָפן האָט אים...

(רעפרען).

האָבן מיר זיי ביידן

אין דעם שניי-גן-ערדן

אַט מיט אונדזער קליינגעלען

העזעלען און יינגעלען

דאָ געפראַכט זיי ביידן!

(רעפרען).

דער פעטער שנייער (שטייט אויף).

אך, וואָס זילבער-שטאַמלער קאָנען!

טאָג ווי נאכט נאָר דין-גין-דאָנען,

וואָס איז פאַר א שטאַט?

פירט אַריין די צוויי פאַרשוויגען -

וועל איך ביידן זיי באַלוינען!

פיר המלך... שאַ-אַ-ט!

(די זילבער-גלעקעלעך לויפן אַרויס און ברענגען
תיכף אַריין מאירקען און העזעלען. העזעלע ציט
זיך דערשראָקן אויף צוריק און באַוועגט מיט די לאנגע

העזעלע-נעזעלע

מאירקע האט מיך פארפירט...
איך האב אים מסתם געפאלן.
האט ער מיך צו זיך געפירט
און געוואלט די האר מיר גאלן
און אין געזל מיך געשנאלן...
האב איך דעמאלט שיער קראפירט...

מאירקע:

ס'איז א ליגן! ס'איז א ליגן...
ס'איז אינגאנצן אויסגעטראכט.
כ'האב געזען אין שניי אים ליגן -
כ'האב געוואלט זיין פעלכל קריגן...
כ'וואלט א היטל זיך געמאכט!

די ראפן:

קראקע - קראקע - קראקעריי!
קראקע! ס'ארט נייע גייסן!
טאקע? איינס און צוויי און דריי -
דארף מען אים אריינצושמייסן!
קרא - קרא - קרא!
די זילבערנע גלעקעלעך.

פעטער, פעטער שנייער!

ניב א טראכט אפריער!

איידער וועסט אים פסקענען

מיטן פאסיק פאסקענען.

פעטער, פעטער שנייער!

(רעפרען.)

העזעלע-נעזעלע.

איך בין העזל פלינקער שפרינגער,
וואלט איך אסור זיך געלאזן.
כ'וואלט אים ווייזן, ווי די האזן -
נאר א כאפ מיט פינק מיט פינגער!
כ'וואלט אים ווייזן האזן-אופן...
ער זאל האפן צו געדענקען...
זאל אים פעטער שנייער שענקען...
איך בין מוחל - זאל ער לויפן...

מאירקע:

זעט נאר! זעט נאר! ס'ארט גבור!
ס'ארט א פיסקל ס'ארט א זיסער!
כא - כא - כא! א פלאקנשיסער!
גומל בענטש, וואס כ'לאז דיר איבער!
ליבער טראג זיך אפעט גיכער -
גיי אוועק פון מיינע אויגן!

שנעלער, גיכער - אפגעצויגן!

ווייל איך בין... מיט זיך גיט זיכער!...

פעטער שנייער (הייבט אויף זיין היטל).

שאט! גענוג זיך שוין צו קריגן!

לויפט אוועק געזונטערהייט!

אינס שניי - א פארגעניגן!

גו, שוין! גו, שוין! גייט שוין, גייט!

האט איר שניי - וואס דארף מען מערער?

ס'ארט א וויסקייט! ס'ארט א פרייד!

דארף מען ליכטיקער און קלערער!

גו, שוין! גו, שוין! גייט שוין, גייט!

מאירקע און העזעלע:

שיינעם דאנק אייך, ליבער פעטער!

אמה, איר זענט דער גערעכטער!

קיינער איז פון אונדז קיין שלעכטער!

האט א גוטן שליטוועגס, פעטער!

און א ליכטיק-לינדן וועטער...

פעטער שנייער, שיט די שנייען!

אט מיר לויפן! אט מיר גייען!

שיינעם דאנק אייך, ליבער פעטער!

(ביידע צוקוסן זיך און לויפן אוועק אין פארשיידענע

זייטן. דער פעטער שנייער נעמט ארויס פון זיינע

קעשענעס הויפט שניי און שיט אין אלע פיר זייטן,

דערנאך זעצט ער זיך אריין אין זיין שליטן, און די

אומזיכטבארע ווינטן הייבן אן.)

די ווינטן:

ווי - ווי - ווי - ווי - ווי -

ווי! דער האר איצט פארן?

דער פעטער שנייער: (שוין אין שליטן)

גו - גו - גו - גו - גו -

אינס שניי דעם קלארן...

(די גלעקעלעך הייבן אן צו קלינגען און צו

זינגען זייער רעפרען, און טאנצנדיק פארשווינדן זי.)

די ווינטן: (שטארקער)

ווי - ווי - ווי - ווי - ווי -

ווי! אצינדערט יאגן?

דער פעטער שנייער:

גו - גו - גו - גו - גו -

שפעטער וועל איך זאגן!

גו!

(דער שליטן רייסט זיך אפ פון ארט אין אנטריגט,

ס'בלייבן איבער נאר די ראטן, וואס זינגען און היפערן

אויסן פרישן שניי)

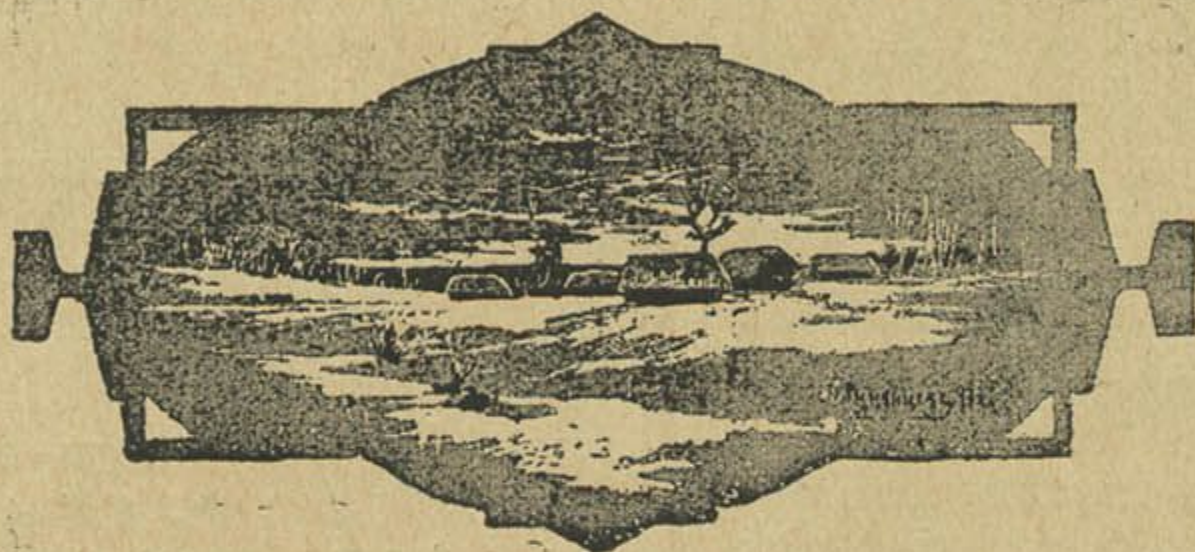
די ראָבן:

קראַקע - קראַקע - קראַקעריי!
אַט אַ וועלט אַ נייע!
אַ מחיה - אין אַ ריי

טאַנצן מיר! אַראָה:

קראַ - קראַ - קראַ!
(היפערן אונטערן טאַקט פון דער מוזיק)

פאַרהאַנג

נחום י.

אַ קינדער-הימן.

קינדערלעך, שפילט זיך
אין גליקלעכער שעה!
היינט איז אַ זונשיין
און מאָרגן ניטאָ.

נחום י.

אַ ווינטער-ליד.

פראטערלעך, פליטערלעך -
פאַרט מען אויף שליטעלעך;
גייט מען שפאַצירן -
די נעזעלעך פריין.

גלעקעלעך קלינגען -
אַ זילבערנער קלונג!
נאָך אַמאָל, קינדער,
אַ זונג און אַ שפרונג...

מאַכט מען אַ מענטשעלע
גייט מען אַ טענצעלע
אַלע צוזאַמען,
די פנימלעך פלאַמען.

היינט איז אַ זונשיין

און מאָרגן ניטאָ;

קינדערלעך, שפילט זיך
אין גליקלעכער שעה!...

מיידעלעך, יינגעלעך

בלאָזן די פינגערלעך...

ווינטער אין ווייסן

ניט אויפצופלייסן!

יידישע פאלקס-מעשיות און לעגענדעס

געזאמלט פון ספרים דורך ש. באסטאמסקי.

אז די מוטער האט דאס דערהערט, האט זי אויסגעשריען: - אלעקסאנדער מיין זון! איצט פארשטיי איך דיין קבוקה. דו האסט מיך באגערט רעכט צו טרייסטן, איך זאל זען, אז די צוקה טרעפט נישט נאך מיך אליין. אין דער זאך זיינען אלע גלייך און ס'איז נישטא קיינער, וואס ס'האבן אים קיין באנוט און קיין טרויער נישט געטראפן.

די מצוה פון צדקה.

אמאל איז געווען א ייד - בנימין הצדיק. האט ער געהאט צו שאפן איבער דער פושקע פון צדקה. איינמאל אין א הונגער-יאָר איז געקומען צו אים אן אַרעמע יידינע און געבעטן:

- רבי, נישט מיר עסן!

האט בנימין געזאגט צו איר:

- איך שווער דיר, אז אין דער פושקע פון צדקה איז נישטא קיין פרומה.

האט זי געזאגט:

- רבי, אז איר וועט מיך נישט מפרנס זיין, וועל איך מיט מיינע זיבן קינדער שטארבן פון הונגער.

איז ער געגאנגען און האט זי מפרנס געווען פון זיין אייגן געלט.

אין א קליינער צייט ארום איז בנימין שלאף געוואָרן און האט געדארפט שטארבן. האבן די מלאכים גענומען טענהן צום אויבערשטן:

- רבש"ע! דו אליין האסט אָנגעשריבן אין דיין תורה: ווער סע וועט אויסהאלטן איין גפּש מן־שָׂרָאֵל, איז גלייך, ווי ער שפּייזט די גאנצע וועלט. און בנימין הצדיק האט געשפּייזט א אישה מיט זיבן קינדער - זאל ער שטארבן אין די יונגע יאָרן? האט מען בנימינען מוסף געווען 22 יאָר אויף זיין לעבן.

ווי אזוי אלעקסאנדער מוקדון

האט געטרייסט זיין מוטער.

אלעקסאנדער מוקדון האט געוואלט טרייסטן זיין מוטער. האט ער איר פארן טויט געלאָזן אזא בריוו:

"מיין מוטער, געדענק, אז דיין זון איז געווען א גרויסער מלך. דרום זאלסטו זיך נוהג זיין נישט ווי א מוטער פון א געוויינט לעבן מענטשן. נייערט ווי א מוטער פון א גרויסן מלך. נאך מיין טויט זאלסטו לאָזן בויען א גרויסן פאלאץ און מאכן דארט א רייכע סעודה. צו דעם געזעצטן טאָג זאלן צו דיר קומען כל שְׂרֵי מְלוּכָה, און זאלן זיך אלע לוסטיק און פריילעך מאכן. זאל אָבער קיינער נישט קומען, וואָס האט צרות געהאט, כדי נאָר לויטער פרייד און לוסט זאל זיין אויף דער סעודה.

אז ס'איז געקומען די צייט און אלעקסאנדער מוקדון איז געשטארבן. האט די מוטער מקיים געווען דעם זונס צוואַה: אין דעם באשטימטן טאָג האט זי געמאכט א סעודה פיר המלך און פארבעטן די געסט. זי האט געמיינט, אז נאָר פיל לייט וועלן קומען אויף דער סעודה. צום סוף איז קיינער נישט געקומען.

- וואָס באַטייט דאָס? - האט זי געפרעגט ביי די ארומיקע - וואָרום קומען נישט די לייט צו דער סעודה, וואָס איך האב געלאָזן אַנברייטן?

האבן די הויפלייט געזאגט:

- ליבע מלכה, איר האט געלאָזט

א באַפעל אויסניין, עס זאל נישט קומען קיינער, וואָס האט צרות געהאט. אָבער אזוינע מענטשן, וואָס האבן קיין צרות נישט געהאט, זיינען נאָר נישטא, און דרום קומט קיינער נישט.

רעבערט פולטאן.

רעבערט פולטאן.

דער דערפינדער פון דער דאמפשיף.

ווען איז דאס דער וואסערוועג געווארן
אזוי באקוועם און זיכער? ווען האבן די
מענטשן אנגעהויבן צו פארן אויף די דאמפ-
שיפן?

סך הכל 125 יאר זיינען אריבער, זינט מע
האט דערפונדן די זיכערע וואסערשטוב, דעם
דאמפער. ביז יענער צייט איז די נסיעה איבער
א וואסער, און דערהויפט איבער א ים, געוועזן
שרעקלעך שווער און געפערלעך. ווער עס
פלעגט זיך אוועקלאזן אין א רייזע אבערן ים,
פלעגט נישט זיין זיכער מיטן לעבן.

לאנג, זייער לאנג האבן די מענטשן גע-
טראכט, ווי אזוי דורכצופירן אויפן וואסער
זיכערע וועגן, אזוי ווי אויף דער יבשה. עס האט
זיך זיי אבער אלץ נישט איינגעגעבן.

נאר אט איז אין אנהייב פון XIX יארהונ-
דערט געקומען א מענטש, וואס האט דעם ים
מנצח געווען. דער דאזיקער מענטש האט דער-
גרייכט דעם ציל, צו וועלכן עס האבן גאנצע
דורות פאר אים געשטרעבט. דאס איז געוועזן
דער בארימטער דערפינדער פון די דאמפערס
— דער אמעריקאנער רעבערט פולטאן.

I.

די רייזע איבערן ים אמאל און היינט.
ווער האט דעם ים מנצח געווען?

איצט זיינען שוין כמעט פאר קיינעם קיין
וונדער נישט די גרויסע און קליינע וואסער-
שטיבער, די שיפן, וואס שווימען ארום איבער
טייכן און ימען.

די דאזיקע שיפן ווערן געטריבן מיטן כח
פון דאמף און רופן זיך דעריבער דאמפערס.
ווער עס איז געפארן מיט א דאמפער
איבערן וואסער, ווייס, אז אין דער וואסערשטוב
פילט מען זיך אזוי באקוועם און זיכער, ווי אין
וואגאן פון דער אייזנבאן אויף דער יבשה.
פאראן דארט אויף די דאמפערס שלאפציי-
מערן, עסצימערן, לייענזאלן, עלעקטרישע בא-
לייכטונג... אפטמאל פילט מען גארניט, אז
מע געפינט זיך אויפן וואסער.

די גרויסע דאמפערס גייען זייער שנעל.
אויף אייניקע פון זיי קען מען אין משך פון
5 מעט-לעת אריבערשווימען פון אייראפע קיין
אמעריקע איבערן אטלאנטישן אקעאן, וואס
צייט זיך אויף הונדערטער מיילן.

אין דער פרייער צייט פלעגט ער זיך אין ווארשטאט אויך פארנעמען מיט צייכענען. אפט=מאל פלעגט ער אפמאלן אין פארשיידענע פאזעס דעם באלעבאָס, די אַרבעטער, די קונדן. דער באַלעבאָס האָט דאָס שטאַרק ניט געוואָלט ליידן און פלעגט זיך בייזערן. — פון דעם יינגל וועט שוין קיין מענטש ניט אַרויסקומען! אזוי האָט ער אָפּגעפּסקנט. ער האָט אָבער אַ גרויסן טעות געהאַט. ער האָט גאַרניט באַמערקט, מיט וואָס פאַר אַ נייגיר דאָס יינגל באַטראַכט יעדעס שטיקל געצייג, מיט וואָס פאַר אַ אינטערעס ער הערט זיך צו צו די דערקלערונגען, ווי אזוי יעדע זאך ווערט געמאַכט.

III.

פולטאָן — אַ וואַנדער-מאַלער. בעל-מלאכה און קינסטלער. פולטאָן באַקומט מיטלען צום לערנען זיך.

ס'איז אַריבער 5 יאָר. ראָבערט איז אַלט געוואָרן 17 יאָר און איז אין דער אַרבעט ווייניק וואָס דערגאַנגען. דאָן האָט ער באַשלאָסן זיך צו פאַרנעמען מיט מאַלעריי. אין יענער צייט האָט ער שוין גוט געצייכנט און די צייכענונגען זיינע פלעגן אלעמען געפּעלן זיין. עטלעכע בילדער האָט זיך אים אפילו איינגעגעבן צו פאַרקויפן. דאָס געלט, וואָס ער האָט דערפאַר באַקומען, איז געווען גאַר קליין, אָבער דאָך האָט ער זיך געפילט גליקלעך. דאָס זיינען געוועזן זיינע ערשטע האַנאַראַרן פאַר די צייכענונגען.

אין יענער צייט האָט ראָבערט געהאַט נאָר איין פאַרלאַנג — באַזאָרגן די מוטער אויף די על-טערע יאָרן. „איך וועל ווערן — האָט ער געזאָלט — אַ באַרימטער קינסטלער. אלע וועלן קומען צו מיר באַשטעלן בילדער. איך וועל פאַרדינען אַ סך געלט. פאַר דעם געלט וועל איך קויפן דער מוטער אַ פאַרם און זי וועט שוין ניט דאַרפן אזוי ליידן ווי איצט..."

ראָבערט האָט פאַרלאָזן דעם באַלעבאָס און זיך גענומען צום מאַלן.

צו דינגען זיך אַ דירה האָט ער ניט גע- האָט קיין מיטלען, איז ער געוואָרן אַ וואַנ-דער-קינסטלער.

II.

פולטאָנס קינדערייזן. זיין ליבע צו מאַלן. ביים גאָלדשמיד.

ראָבערט פולטאָן איז געבאָרן געוואָרן אין יאָר 1765 אין אַ קליין שטעטל לעבן דער שטאָט פילאדעלפיע (אַמעריקע). דאָס שטעטל איז שפעטער אָנגערופן געוואָרן מיטן נאָמען פון דעם גרויסן דערפינדער.

פולטאָנס עלטערן האָבן עמיגרירט קיין אַמעריקע פון אירלאַנד (ענגלאַנד).

זיי זיינען געווען אַרעמע לייט און דעם קינפטיקן דערפינדער איז אין די יונגע יאָרן אויסגעקומען צו ליידן זייער אַ סך צרות. צו 3 יאָר האָט ראָבערט פאַרלאָרן דעם פאָטער און איז געבליבן אַ יתום. די מוטער איז פאַר-בליבן אין אַ שווערער לאַגע: מיט אַ סך קינ-דער, אָן קיין שום מיטלען צום לעבן. זי האָט געהאַרעוועט איבער די כוחות, געטאָן די שווערסטע אַרבעט, כדי נאָר צו ראַטעווען אירע קינדער פון הונגער.

ניט געקוקט אויף דער שווערער לאַגע, האָט זי דאָך געשיקט די קינדער אין שול און געצאָלט פאַר זיי שכר-לימוד.

דער יונגער ראָבערט איז געווען זייער אַ פעיקער. צו 5 יאָר האָט ער פון זיך אליין זיך אויסגעלערנט לייענען און שרייבן. אין שול האָט דאָס יינגל אַרויסגעוויזן אַ גרויסן אינטערעס צום מאַלן. ווי נאָר אַ פרייע מינוט, פלעגט ער זיך גלייך אָפּגעבן מיט דער דאָזיקער אַרבעט — מאַלן, וווּ נאָר ס'האָט זיך געמאַכט און מיט וואָס עס האָט זיך גע-מאַכט: מיט קויל, קרייט, אויף די טירן, אויף די פענסטער, אויף די פאַרקאַנעס.

לאַנג האַלטן דעם קינד אין שול האָט די מוטער ניט געקאַנט. אז דאָס קינד איז אַלט געוואָרן 12 יאָר, האָט זי שוין גענומען טראַכטן וועגן אַ תכלית און אָפּגעגעבן אים צו אַ גאָלד-שמיד. דער באַלעבאָס האָט אָבער דעם יונגן תלמיד די אַרבעט גופא ווייניק-וואָס געלערנט. דעם יינגל פלעגט אויסקומען צו קערן די הייזער, שיילן קאַרטאָפּל, אַרומלויפן איבער די טראַקטירן נאָך טיי. ראָבערט איז דעריבער מיט דער אַרבעט געווען זייער ניט צופרידן.

א פאבריק פאר א פשוטן ארבעטער. אויף דער פאבריק האט זיך ביי פולטאנען אויפגעוועקט די ליידנשאפט צו מאשינעס. ער הייבט אן צו לערנען מעכאניק, באקאנט זיך מיטן גאנג און בוי פון פארשיידענע מאשינעס, בלייבט אבער אלץ ניט באפרידיקט. ער גייט אריבער פון איין פאבריק אויף דער אנדערער, פארט פון איין שטאט אין דער צווייטער און געפינט זיך אלץ קיין רו ניט. א לענגערע צייט פאר ברענגט ער אין בירמינגהאם — דער הויפטשטאט פון דער ענגלישער מאשין-אינדוסטרי — און שטודירט דאָרט פראקטיש און טעאָרעטיש מעכאניק. אָפטמאל קומט אים אויס אויף אייניקע פאבריקן צו געבן עצות עלטערע ארבעטער, ווי אזוי צו פאריכטן די אָדער יענע מאשין. אלע זיינע אָנווייזונגען ברענגען גוטע רעזולטאטן און מ'הייבט זיך אָן מיט אים צו רעכענען. די באקאנטע אינזשעניערן ראטן אים צו לערנען זיך פאר א אינזשעניער.

פולטאן פארט אָפּ קיין לאַנדאָן און הייבט אָן צו שטודירן מעכאניק.

און אין דער מעכאניק האט זיך טאקע גענומען ארויסווייזן זיין גאונות.

ער באַקומט די נויטיקע בילדונג, ווערט א אינזשעניער און פירט אויס וויכטיקע שאַפונגס-ארבעטן. ער בויט בריקן, שאַסייען, וואסער-לייטונגען. אין משך פון א קורצער צייט האט פולטאן געמאכט אויך אייניקע דערפינדונגען: ער האט צונויפגעשטעלט א פראַיעקט פון א נייער קאנאליוואַציע-סיסטעם; האט דערפונדן א מאשין אויף צו גראַבן קאנאלן, א מאשין אויף צו זעגן און פאַלירן מאַרמאָר, א מאשין אויף צו פלעכטן שטריק א. א.

די אלע דערפינדונגען האָבן אָבער אין ענג-לאַנד קיין דערפאַלג ניט געהאט און פולטאן האט באַשלאָסן אריבערצופאַרן קיין פראַנקרייך.

V.

די ערשטע פרווון צוצופאַסן די דאמפמאשין אויף דער שיף. די ערשטע אונטערוואַסערשיף. דער ערשטער דאמפער איבער דער סייף.

אין יענער צייט האט אואט דערפונדן די דאמפמאשין. א סך מענטשן האָבן דאן גענומען טראַכטן, ווי אזוי צוצופאַסן די דאמפמא-

מיטן פענדזל און לייוונט אין די הענט פלעגט ער ארומגיין איבער די שענקען און גאסט-הייזער און פאַרלייגן זיין ארבעט.

— אין 20 מינוט קען יעדערער באַקומען דעם אייגענעם פאַרטערעט! — אזוי פלעגט ער אויסרופן. די ערשטע פאַר וואָכן האָבן זיך געפונען ווייניק בעלנים. מיט דער צייט אָבער האט די ארבעט זיינע זייער אויסגענומען און ער האט געקראָגן וואָס ווייטער אלץ מער באַשטעלונגען. ביסלעכווייז איז ער באַוואוסט געוואָרן אין גאנץ פילאדעלפיע. דאן האט ער אויפגעהערט צו גיין איבער די טראַקטירן. ער האט זיך געדונגען א שיינע דירה און גענומען מאַלן ביי זיך אינדערהיים. ס'איז אים אוועק גוט און אין משך פון א פאַר יאָר האט זיך אים איינגע-געבן צו פאַרווירקלעכן דעם אלטן חלום — צו קויפן פאר דער מוטער א פארם.

א געוויסע צייט האט ער פאַרבראַכט מיט דער מוטער אויף דער פארם. אינגיכן אָבער האט ער זיך צוריקגעקערט קיין פילאדעלפיע און זיך פאַרנומען מיט דער פריערדיקער ארבעט. אין עטלעכע חדשים ארום האט ער זיך באַקענט מיט א באַוואוסטן בירגער פון פילאדעל-פיע — פּרענקלין. פּרענקלין איז געוועזן א מבין אויף קונסט. ער האט אָנגעוויזן פולטאנען א סך וויכטיקע חסרונות אין זיין ארבעט און געראטן אים זיך אָנהייבן צו לערנען ביי אן אמתן קינסט-לער. פולטאן פאַרטערעטן זיינען לויט פּרענק-לינס מיינונג געוועזן גאָר ווערק פון א פשוטן בעל-מלאכה, אָבער זייער ווייט פון אמתער קונסט. דער זעלבער פּרענקלין האט באַקאנט גע-מאכט פולטאנען מיט איינעם א רייכן בירגער סאמועל סקאַרביט, וואָס האט אים געגעבן די נויטיקע מיטלען אויף צום לערנען זיך.

IV.

פולטאן — אן ארבעטער. זיינע פעיקייטן צו מעכאניק. די ערשטע דערפינדונגען.

פולטאן איז אָפּגעפאַרן קיין לאַנדאָן און האט זיך אָנגעהויבן צו לערנען מאַלן ביים באַרימטן קינסטלער וועסט. דאָ האט זיך פולטאן באַלד איבערצייגט, אז ער האט טאקע ניט קיין טא-לאנט צו מאַלעריי און ער איז אָנגעקומען אויף

שין צו געוויינטלעכע פורן און צו שיפן. צווישן די ערשטע דערפינדער זיינען געוועזן אויך צוויי פולטאנס באקאנטע: איינער — ראמסיי, דער אנדערער — לארד סטענגאן. די פרווון פון פולטאנס פריינד האבן זיך נישט איינגעגעבן. דער געדאנק וועגן דאמפער האט אבער פולטאנען נישט געלאזט רוען און ער האט נישט אויפגעהערט וועגן דעם צו ארבעטן. נאך א לענגערער ארבעט האט זיך אים איינגעגעבן צו דער פינדן די אונטערוואסער-שיף און די טאָר-פעדע (*).

אין יענער צייט איז דער ענגלישער פלאט געווען דער שטארקסטער, און אלע מלוכות האבן געזוכט מיטלען, ווי אזוי זיך קעגן אים צו ווערן.

פולטאן האט פאָרגעלייגט זיין דערפינדונג דער פראנצויזישער רעגירונג, וועלכע האט דאן געפירט א מלחמה מיט ענגלאנד.

די פראנצויזישע געלערנטע האבן באשטעטיקט פולטאנס פראיעקט און באשלאסן צו מאכן מיט זיין שיף אן עפנטלעכן פרוו. דער פרוו איז פאָרגעקומען דעם 24 יולי 1801 י. אין דער האפן ברעסט.

מיטנעמענדיק מיט זיך געפרעסטן לופט, האט זיך פולטאן מיט 3 באגלייטער אראפגעלאזט אין זיין שיף אונטערן וואסער אויף דער טיף פון 25 פוס און פארבראכט דאָרט 4 שעה, דורכשווימענדיק איבער א קילאָמעטער.

איצט באוועגן זיך די אונטערוואסערשיפן א סך געשווינטער און געשיקטער. פאר יענער צייט אבער איז פולטאנס דערגרייכונג שוין געוועזן א גרויסער אויפטו. איין גרויסער פעלער

(*) א מינע (באמבע), מיט וועלכער מע רייסט אויף א שיף אין דער לופט.

איז געווען — מע האט מיטן שיפל נישט געקאנט אנפירן און עס איז געשוומען, ווהיין דאס וואסער האט אים געטראָגן.

פולטאן האט פארלאנגט פון דער פראנצויזישער רעגירונג, זי זאל אים געבן גרעסערע מיטלען אויסצובויען א נייע שיף מיט די נויטיקע אויסבעסערונגען.

די פראנצויזישע רעגירונג האט אים אבער קיין מיטלען נישט געגעבן און פולטאנס פלאן איז געבליבן נישט פארווירקלעכט.

נאך דא איז פולטאנען צו הילף געקומען א זעלטענער צופאל. קיין פאריז איז אראפגעקומען א נייער אמעריקאנער קאנסול — ליווינגסטאן. ליווינגסטאן האט שוין פון לאנג געחלומט וועגן א שיף, וואס זאל שווימען איבערן וואסער אן זעגלען.

ליווינגסטאן האט זיך געטראָפן מיט פולטאנען און באקאנט זיך מיט אלע זיינע פלענער. די פלענער זיינען דעם קאנסול געפעלן געוואָרן און ער האט געגעבן דעם דערפינדער א גרעסערע סומע געלט אויף צו בויען אזא מין שיף, ווי ער האט זיך פאָרגעשטעלט.

פולטאן האט זיך פלייסיק גענומען צו דער ארבעט.

די ערשטע צוויי פרווון האבן זיך נישט איינגעגעבן. דעם ערשטן דאמפער האט ער געמוזט אוועקווארפן אין מיטן דער ארבעט, ווייל ער האט זיך דערוואסט, אז פונקט אזא שיף האט שוין איינער אויסגעבויט און דער פרוו איז נישט געלונגען.

פולטאנס צווייטער דאמפער איז דער טרונקען געוואָרן אין דער סיי. די מאשין איז געווען צו שווער און דער קארפוס פונם שיפל האט נישט אויסגעהאלטן די משא.

(סוף קומט).

באארבעט פון ש. באסטאמסקי.

אונדזער קלוב

היינאָר ווערן די אלע סעקציעס באַנייט, עס ווערט נאָך איינגעפירט אויסגעריי; האַנטאַרבעט ווערט פאַר-ברייטערט מיט האַפּטעריי, נייען און אויסנייען. עס ווערט געשאַפן אַ פאַרוויילונגס-סעקציע אויף צוצוגרייטן אַוונטן, עס עפנט זיך אויך אַ צימער צום לייענען און מאַכן לעקציעס. די לערער פון שול האָבן צווישן זיך פאַר-טיילט די אַרבעט אַזוי, אַז יעדער לערער פירט אַן מיט אַ סעקציע.

דער קלוב ביי דער ווילנער רעאל-גימנ.

ביי דער רעאל-גימנאזיע אין ווילנע עקזיסטירט זינט עטלעכע יאָר אַ קלוב, דער קלוב פירט דורך זייער וויכטיקע אַרבעטן. די טעג איז געווען אַ פייערלעכע דערעפּענונג פון קלוב, אויף דער פייערונג זיינען ביי געווען פיל געסט, צווישן די געסט זיינען אויך געווען די אַרטיסטן פון טעאַטער „אָזאָל“, וועלכע האָבן פאַר-וויילט דעם עולם מיט דעקלאַמאַציעס, געזאַנג און טענץ. גענוי וועגן קלוב וועלן מיר דערציילן אין די ווייטערדיקע נומערן.

אַ זאַמל-קרייז ביי אַ שול.

עס שרייבן אונדז די צו שילער בערל בענסמאַן, מרדכי קאַפּעליאַוויטש אין א. כייקין פון דונילאַוויטש (ווילנער גוב.): ביי דער דאָרטיקער יידישער שול האָט זיך געגרינדעט אַ זאַמל-קרייז פאַר פּאַלקלאָר, די געזאַמלטע מאַטעריאַלן ווערן אָפּגעשיקט אין וויסנשאַפּטלעכן אינסטי-טוט קיין ווילנע.

פון דער רעדאַקציע: עס וואָלט זייער וויכטיק געווען, אַז ביי אלע יידישע שולן זאלן זיך שאַפן אַזוינע קרייזן.

אין די קומענדיקע „ביימעלעך“ וועלן מיר דערציילן די קינדער וועגן וויסנשאַפּט, אינסטיטוט און וועגן זיין אַרבעט.

ערשטער קרייז צו פאַרשפּרייטן די „גרינינקע ביימעלעך“.

די אויבנדערמאָנטע שילער פון דער דונילאַוויטשער פּאַלקסשול האָבן געגרינדעט דעם ערשטן קרייז צו שאַפן אַבאַנענטן און פאַרשפּרייטן די „גרינינקע ביימעלעך“. אין אַזאַ קליין שטעטל האָבן זיי אין אַ קורצער צייט פאַרשפּרייט 25 עקז. פון זשורנאַל, זאלן די שילער פון אנדערע שולן נאָכטאָן זייער ביישפּיל און אויך שאַפן אַזוינע קרייזן.

קינדער, זאַמלסט אַבאַנענטן פאַר אַייערע „גרינינקע ביימעלעך“!

צען געבאָט פון דער שול-ביבליאָטעק.

די ביבליאָטעק-קאָמיטע פון דער פּאַלקס-שול „דבורה קופּערשטיין“ אין ווילנע האָט אונדז צוגעשיקט פּאַלגנדיקע 10 געבאָט, וואָס די דאָזיקע קאָמיטע האָט אויסגעאַרבעט: *

1. היט אַפּ די גאַנצקייט פון בוך (קנייטשט ניט די בלעטער, האַלט ניט קיין זאך אין בוך, ווי געדערט, בלייערס א. ד. ג.).

2. האַלט דעם בוך ריי, עס זאלן אויף אים קיין פלעקן ניט זיין.

3. וויקלט אַיין דעם בוך אין אַ פאַפיר.

4. וואַשט די הענט פאַרן לייענען אַ בוך.

5. לייענט ניט קיין בוך ביים עסן.

6. לייענט ניט קיין ביכער אין בעט פאַרן שלאָף.

7. האַלט ניט דעם בוך אַלס אַ שפּילצייג.

8. האַלט ניט דעם בוך קיין איבעריקע צייט.

9. צאָלט רעגולער דעם חודש-אַפּצאָל.

10. היט אַפּ די אַרדנונג ביים בייטן די ביכער.

צו די 10 געבאָט זיינען בייגעלייגט פּאַלגנדיקע אויס-רוםן: (1) היט אַפּ זייער ביכעריאָר! האַלט טייער די שול-ביבליאָטעק! (2) דאָס בוך איז אונדזער בעסטער חבר! פון בוך שפּען מיר דעם גאַנצן לעבן וויסן!

פון דער רעדאַקציע. שרייבט איבער די 10 געבאָט און הענגט זיי אויס ביי אייך אין ביבליאָטעק.

דער קלוב אין דער שול אויפן ג. פון „גורוויטש“ אין ווילנע.

אין שול אויפן ג. פון „גורוויטש“ איז אין משך פון פאַר-יאר געווען טעטיק אַ קלוב. אין קלוב זיינען געווען מיטגלידער די קינדער פון 4-7 יאָרן קלאַס, אין קלוב זיינען געווען פּאַלגנדיקע סעקציעס:

1. אייבנדיקע-סעקציע, וועלכע האָט איינגעכונדן ביכער פון שול אין פון די שילער.

2. רעמאַנטי און האַנטאַרבעט-סעקציע, וועלכע האָט הויפטזעכלעך פאַריכט די בגדים פון די מיטגלידער.

3. דעקאָראַציע-סעקציע, וועלכע פלעגט איינזאַסן אויסגעוויילטע בילדער אין רעמעלעך אונטער גלאַז (קונסט-בילדער, געאַגראַפישע בילדער, געשיכטע-בילדער א. א. ו.).

די בילדער באַפּוזן די שול און זיינען אַ הילף צו די למורים.

4. אַלבאָמען-סעקציע, וועלכע האָט געזאַמלט זשור-נאַלן און צייטונגען אין געשאַפן אַלבאָמען.

וועגן דער אַרבעט פון דער סעקציע וועלן מיר דער-ציילן אַ צווייטן מאל גענויער אין די „גרינינקע ביימעלעך“.

פריילעכער ווינקל אונדזער צייטונג

אין דער לומט פון ווארשע ביו טאָקיאָ.

דער פוילישער פליער קאפיטאן אַרלינסקי האָט די מענ געמאכט אויף אַן אַרעסטלעך אַ לומטריזע פון ווארשע ביו טאָקיאָ (יאפאן).

ענדערונג פון קאלענדאר.

די מאַרשמייער פון די מלוכות, וואָס בילדן די פעל-קעגלייגע, האָבן אויסגעארבעט אַ פּרעזיקט פון אַ נייעם גענעראַרעטן קאלענדאר פאַר אלע פעלקער פון דער העלט. לויט דעם נייעם קאלענדאר דאַרף דאָס יאָר באַשטיין פון 13 חדשים צו 28 טעג אין חודש.

אַ הוראָגאַן אין אַמעריקע.

איבערן האַלבאינדזל פּלאַטרידאָ (אַמעריקע) האָט זיך דעם 20 סעפטעמבער דורכגעטרעפן אַ גוואַלדיקער שטורעם, וועלכער האָט אָנגעמאכט אַן אומגעהויערן אורבן. עס זיינען פאַרשן איבער 1000 דערהרגעסע און ביו 2000 פאַרחונדעט. דער שטאָן באַטרעפט מיליאָנען דעלאַרן.

געפונען יידישע אַלטערטימלעכקייטן פון פאַר טויזנט יאָר.

דער באַקאַנטער יידישער געלערנטער פּראָפּ. לוריע האָט אַנטדעקט אין בוכארע אין דער דערמיטקער אוראלטער יידישער סינאָגאָגע אַ פאַרמירערטן אַרון-קודש, אין וועלכן עס וואָס זיך געפונען אַן אלטע ספּריהורה פון פאַר לערך 1000 יאָר צוריק. אין דעם זעלבן אַרון-קודש האָט מען געפונען אַ סך הערסטולע אלטע העברעישע כתבים.

„מענדעלע-עקספּעדיציע“ אין קאַפּוליע.

אין קאַפּוליע (מינסקער גובערניע), וואָס געבורט-שטעטל פון „זידן“ פון דער יידישער ליטעראַטור מענ-דעלע מוכריספּריס איז פאַריקן חורש פּרויסגעפאַרן פון מינסק אַן עקספּעדיציע פון יידישע שרייבער און מאַלער. זיי האָבן זיך געשטעלט פאַר אַן אויסגאַבע צו זאַמלען זכרונות, מצטעריאלן וועגן דעם „זידן“ אין זיין געבורט-שטאָט.

דער דיכטער שלום אַש אין פוילן.

סומות-צייט איז דער באַרימטער דיכטער שלום אַש אָנגעקומען פון זיין איצטיקן ווינאָרסט פאַריז קיין פוילן, וווּ ער האָט סאַרבאַכט אַ פאַר זאַכן. לכבוד דעם דיכטער זיינען איינגעפירט געוואָרן עטלעכע באַנקעטן, אויף וועלכע מע האָט דעם דיכטער באַגריסט. דער דיכטער האָט פאַרגעלייזט פון זיינע נייע ווערק.

פאלקסרעטענישן

6. ס'איז פיר וואָכן אלט אין עלטער ווערט דאָס ניט.
7. צען טויזנט מענטשן און איין באַרטל.
8. אַ ציג איז אַריין מיט די פאַדערשטע לאַ-פעס אין וואַסער. מיט וואָס פאַר אַ לאַפעס וועט זי אַרויסגיין?
9. אַרום גאָז דרייט זיך דאָס און אין האַנט קען מען דאָס ניט כאַפן.
10. ער האָט אַ קאָס און קען זיך ניט פאַר-קאַמען.

באַשיידונגען

צו די פאלקסרעטענישן אין נומער 1

1. אַ גליענדיקער קויל צווישן שוואַרצע קוילן. געטראָפן: פּרץ טשאַרקאָ, מייזע דאָן.
2. טאָג און נאַכט. געטראָפן: פּרץ טשאַרקאָ, מייזע דאָן, רייזע דגים, ל. ראָן (ווילנע), בערל בענסמאַן, מרדכי קאַפּעליץ-חיסש (רונילאַחויטש).
3. אַ קעפל קרויט. געטראָפן: מייזע דאָן, ל. ראָן.
4. אונטער אַ נאַסן. געטראָפן: מייזע דגים, מייזע דאָן, ל. ראָן.
5. אַ האָן. געטראָפן: בענסמאַן, קאַפּעליץ-חיסש.

צו די געאמעטרישע אויפגאַבן.

געטראָפן:

רייזע דגים, בענסמאַן, קאַפּעליץ-חיסש, ראָן.

2. די קלישע פון דער באַשיידונג — אין קו-מענדיקן נומער. געטראָפן: מייזע דאָן, פּרץ טשאַרקאָ.

גרינינקע ביימעלעך

דער תלמוד אויף יידיש.

א לאנדאנער באַרלאַם הייבט אן אַרױסצוגעבן דעם תלמוד אין יידיש. די איבערזעצונג איז נעמאכט פון דעם יידישן געלערנטן ד"ר יעקב מאיר זאליקנד.

געשטאָרבן יודישין דעבס.

דעם 20 אָקטאָבער איז אין אמעריקע געשטאָרבן דער פירער פון די אמעריקאנער אַרבעטער יודישין דעבס. דעבס איז באַרימט געוואָרן אין אמעריקע מיט זײַן קאָמף קעגן העלט-קריג. די אמעריקאנער רעגירונג האָט אים דערמאָרמט שמועס צו 20 יאָר תּימָה. די אַרבעטער פון גאַנצן לאַנד האָבן אָבער שטאַרק געמאָדערט, מע זאָל זייער פירער באַמרייַען און די אמעריקאנער רעגירונג איז געצוונגען געווען אַרױסצולאָזן דעבסן אויף דער פריי.

ליענט דעם ברייט פון י. דעבס צו די יידישע קינדער, וואָס איז געווען געוואָקט אין „חבר-ב' 4 און 5 פון יאָר 1921 און דעם ענטפער אויף דעם פון אַ שילערין פון אַ חילגער יידישער שול.

באַגריסונגען.

צום חידודערשיינען פון די „גרינינקע ביימעלעך“ זיינען צו אונז אָנגעקומען מיל באַגריסונגען פון גוטע פריינד און חברים, עלטערע און יונגערע. צוליב מאַנגל אין פּלאַץ קענען מיר ניט אָפּדרוקן די טעקסטן פון די אלע באַגריסונגען און באַגריסונגן זיך נאָר מיט אויסרעכענען די נעמען פון די באַגריסער.

מיר דאַנקען פאַר די הערציקע וואונטער און ברכות און רופן העלפן אונז אין דער אַרבעט פאַרשפּרייטן די „גרינינקע ביימעלעך“ און זאַמלען אַבאָנענטן. די ערשטע צוואַנציק באַגריסונגען זיינען פון:

- (1) דיכטער משה בראַדערזאָן — לאַדזש, (2) אלקנה כראבאלאחסקי — טשענסטאָכאָו, (3) י. ל. פּרץ-פאַרין — אין טשאַרטקאָו, (4) פּאַלקסשול אין דאָנאָפּילס (לאַטוויאַ), (5) ירחמיאל שטיינמאַן — לאַמאָשע, (6) י. פ. גרינבערג — שעוילעץ, (7) אליהו כאַנין — ווילנע, (8) ש. פערקאַל — לאַדזש, (9) א. לעוו — ווילנע, (10) ישעיה שפּיגל — לאַדזש, (11) זאַמלקרייז אין דונואַוויטש, (12) דיכטער ל. מאַטעס — לאַס אַנאָשעלעס (אַמעריקע), (13) משה צעסינסקי שיקאַנאָ (אַמעריקע), (14) א. שיינמאַן — לערער, (15) ב. גליצקי — סוזשיסק — וואלין, (16) ג. טמאַליאַר — פאַרזאַלסער פון דער 7-קלאַסיקער פּאַלקסשול אין וואַרשע, (17) חיים לעווין — ווילנע, (18) ב. גינבורג — ווילנע, (19) דיכטער נחום יוד — אַמעריקע, (20) דיכטער דניאל טשאַרני — בערלין.

דער דיכטער דניאל טשאַרני שרייבט: חשובער פריינט און קאַלענעו כּיחצב מיט פריינד דורכגעלייפנט אין די ליטעראַרישע בלעטער. וועגן דעם, צו איר האָט באַנייט די „גרינינקע ביימעלעך“, מיט וועלכע איך מיל זיך, ווי איר וויסט, מעשה מחותן נאָך פון די אַמאָליקע צייטן. על בן גריס איך און באַגריס איך מיט דעם נייעם פרוח צו איבערפלאַנצן די „גרינינקע ביימעלעך“ אויף אַ ניי אויסגעקערטן באָדן און הלאַזי זאָלן זיי היינטליכן פאַל אויסגיין אויף לענגערע יאָר ווי אין די ערשטע גלגולים זייערע.

מיר פון אונדזער זייט וועלן צוגעבן — הלאַזי

אַבאָנירע, לייענט און פאַרשפּרייט דעם

"פאלקסגעזונט"

צווייטאָזיקער צוטריטלעכער זשורנאַל פאַר היגיענע און מעדיצין, צענטראַל-אַרגאַן פון „טאַז“ — „אַזע“, רעד. ד"ר מעד. צ. שאַבאַד. פרייז: אַ יאָר — 6 גילדן; אַ 1/2 יאָר — 3 גילדן; אַ 1/4 יאָר — 1.50 ג. די קאָמפלעטן פון די יאָרן 1923, 1924 און 1925 קאָסטן פאַר אַבאָנענטן בלויז 17 גילדן מיט פאַרשטאַ.

אַדרעס: „Folksgezunt“, Wilno, M. Pohulanka 18 P. K. O. 80.604.

עלמערן, לערער און דערציער פון יידישן דעם „פאלקסגעזונט“

לייענט און פאַרשפּרייט די „גרינינקע ביימעלעך“!

רעדאַקטאָר-אַרױסגעבער ש. באַסטאָמסקי Redaktor-wydawca Sz. BASTOMSKI

Drukarnia Sp. Wytw.-Handlowe. Wilno, Gdańska, 3.